

JOJO NYUSZI

Német história X

FEKETE TAMÁS

WAITITI ÚJ FILMJÉBEN MEGINT KÉZ A KÉZBEN JÁR EGYÜTT SZÉPSÉG ÉS BORZALOM.

A náci rezsim alatt felnövő, illetve abba már beleszülető gyerekek eddigi mozgóképes feltűnései jórészt európai rendezőkhöz kötődtek, és elsősorban irodalmi alapanyagot vittek vászonra. Volker Schlöndorff két filmet is szentelt a témának (*A bádogdob*, *A Rémkirály*), Agnieszka Holland pedig egy igaz történet, Solomon Perel visszaemlékezései alapján készített filmet. Az európai felmenőkkel bíró Christine Leunens *Cellába zárva* című regényéből az új-zélandi Taika Waititi forgatott adaptációt – és többek között éppen ez a távolság az, amitől az ő ábrázolása gyökeresen különbözik az eddigi munkáktól. A mű főhőse egy tízéves, a náci eszméket teljes mértékben magáénak érző, és a Hitlerjugend kötelékébe vágyódó kisfiú, aki a háború végnapjaiban felfedezi, hogy házuk padlásán egy zsidó kislány rejtőzködik, és lassan szorosabb kapcsolatot is kialakul köztük. Bár mindezek a lényegi elemek megmaradtak a filmváltozatban, több, lényeges és meghatározó elemet alaposan átírt Waititi, ahogy az tőle egyáltalán nem szokatlan

(és ahogy erre a könyv és a film címének eltérése is utal); az új-zélandi rendező ugyanis már első hollywoodi munkájában, a *Thor: Ragnarök*-ben a Marvel-univerzum történetében legradikálisabb módon változtatott a hangnemen. Waititi lerövidíti az események időkeretét, és több év helyett mindössze egy alig pár hét alatt lejátszódó történetre koncentrált. Teljesen mellőzi a könyv flashback-szerkezetét, ezáltal kimarad az egyes szám első személyben elmesélt visszatekintés önanalizáló és értelmező jellege. Teljesen új elem a kisfiú fejében létező képzeletbeli barát, Adolf Hitler beemelése (akit ráadásul maga a rendező alakít), és talán egyáltalán nem is meglepő, hogy a szigorú, komoly és drámai hangvételt egy feltűnően felszabadult, abszurd vígjátékokat idéző hangütés veszi át, amely talán tabusértőnek tűnhet elsőre, ám mégis pontosan illeszkedik mind a szerző életművébe, mint pedig az általa felépített világképbe. Waititi szinte mindig a kívülálló, a kirekesztettek és az elvárt társadalmi nor-

„Egy nyúl a ragadozók között”
(Taika Waititi és Roman Griffin Davis)

mákat felvenni nem képes, kissé furcsodabogarak nézőpontját képviselte – legyen szó örök életre kárhoztatott és modern, nagyvárosi környezetben köztünk járkáló vámpírokról, a nevelőotthonból vidéki kirándulásra induló kamaszfőről, vagy épp egy idegen bolygóra csöppenő viking istenről. A rendező szemében Jojo-Johannes még Hitler-imádata ellenére is épp ilyen figura: mindenhol, még a vágyott Hitlerjugend-közösségből is kilógó, magányos alak, egy ártani és szenvedést okozni képtelen kisfiú, egy nyúl a ragadozók között, aki éppen empátiája miatt zárja ki magát szadista és kegyetlen kortársai közül, és lesz képes közeledni a náluk bujkáló zsidó kamaszlányhoz. Gyermeki képzelete még alakulóban, éppen emiatt élhet a fejében Hitler különös viselkedésű tanácsadóként, és szinte egyedüli barátként, akit aztán épp az öntudatra ébredés miatt kell megtagadnia és száműznie az elméjéből – miközben a valódi Führer már ténylegesen is holtan fekszik a bunkerében. Leunens könyvével ellentétben a főhős célja nem saját életének és gondolkodásának értelmezése: abban a lehető legtermészetesebb módon fér meg egymás mellett mindaz, ami egy gyermeki elme számára is az, és ami az ő felfogásán át szüremkedik be; ahogy a Führer társ a bajban, úgy a kiképzőtábor is egy jó mulatság, de a szenvedés, a sérülések és a halál mégis valódi és kézzelfogható. Ahogy a film végi Rilke-idézet is ezt a kettőséget, a szépség és a borzalom egymás mellettségének kényszerűségét emeli ki, úgy Jojo fejlődéséhez is elengedhetetlen, hogy mindkettő egyszerre legyen jelen életében. De míg Hitlerrel legfeljebb a kihelyezett propagandaplakátok kiragasztásakor kerül igazi fizikai kapcsolatba, addig a padlásán bújtatott lány valódi találkozást tesz lehetővé, akivel a fal folyamatos eltolása révén újra és újra találkozni lehet – ezáltal pedig folyamatosan tűnik el a köztük levő, és őket mindaddig elválasztó fizikai korlát.

JOJO NYUSZI (Jojo Rabbit) – amerikai, 2019. Rendezte és írta: **Taika Waititi**. Kép: **Mihai Malaimare Jr.** Zene: **Michael Giacchino**. Szereplők: **Roman Griffin Davis** (Jojo), **Taika Waititi** (Hitler), **Thomasin McKenzie** (Elza), **Scarlett Johansson** (Rosie), **Sam Rockwell** (Klenzendorff). Gyártó: **Defender Films / TSG**. Forgalmazó: **Fórum Hungary. Feliratos.** 108 per.

